

בְּעֹזַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

סֵדֵר הַנְּסִיעָה

לְאַרְצֵי

יִשְׂרָאֵל

פְּרִשְׁתֵּי שְׁמֵינִי

ה'תשפ"ב

היכל הקודש ברסלב

בני ברק

רחוב הבעל שם טוב 7
0527605715

צפת

רחוב צה"ל 1
0527608212

חיפה

0795205046

וויליאמסבורג נ.י.

Skillman Street 27
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

קרית יואל נ.י.

Premishlan Way 8
Monroe NY 10950
845.243.0563

מאנסי נ.י.

Dolson Road 32
Monsey NY 10952
347.733.7551

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
0548456150

בית שמש

רחוב ריב"ל 6
0504199751

מודיעין עילית

רחוב רשב"י 5
0527156479

קרית ברסלב נ.י.

Huschke Road 181
Liberty NY 12747

בארא פארק נ.י.

Street 41 1011
Brooklyn NY 11219
718.384.1652

בלומינגטון נ.י.

Merriewold LN S 24
Monroe NY 10950
845.238.0804

קול ברסלב 079.704.0066
חיווק פאר די אידישע שטוב 079.704.0069

טול חלק בהוצאות הדפוס והיה שותף בהפצת אור רבינו הק' ותלמידיו
ניתן לתרום בכל עמדות נדרים פלוס על שם 'מרכז הפצה היכל הקודש'

“על בן נקראת ארץ ישראל ארץ החיים” (לקוטי מוהר"ן חלק א, סימן מז)

בשמחה גדולה קבלו אנשי שלומנו ברחבי העולם ותושבי ארץ ישראל בפרט את הבשורה המשמחת שהיה להם הזכות שראש הישיבה יבוא שוב לבקר את אנשי שלומנו תלמידי היכל הקדש בארץ ישראל, לפעל ישועות רפואות שדוכים וזווגים.

מ"שהחננו וקימנו" עד "תודה ראש הישיבה על חיי!" שמעו בכל מקום שראש הישיבה פסע את פסיעותיו, ממירון עד בני ברק ומצפת עד ירושלים. במכתב ארך ראש הישיבה שליט"א העלה על הכתב פרטים שונים של הנסיעה, והתכן של חלק מהדרשות שהוא מסר כשהוא ארץ ישראל בשבת פרשת שמיני - פרה תשע"ב, כשחל גם יום השנה הראשון ומצמד הקמת המצבה של סבו הגדול הגה"צ רבי יחזקאל רוטה זכר צדיק וקדוש לברכה.

בהפרת הטוב לראש הישיבה שליט"א שהקדיש את זמנו לעלות את כל זה על הכתב אנחנו מציגים לקוראים החשובים את המכתב שמשם תשאבו חיות וכוחות חדשים לקים את העצות של רבנו בתמימות ובפשיטות ולהפיץ את זה לאחרים.

קראו ותחי נפשכם!

המערכת

סדר הנסיעה לארץ ישראל, פרשת שמני, ה'תשפ"ב

בעזרת ה' יתברך - יום ב' פרשת תזריע, כ"ה אדר ב', שנת תשפ"ב

לכבוד יקירי אהובי חמדת לבבי ... נרו יאיר

בחסדי השם יתברך זכיתי להיות בארץ ישראל.

נסעתי לארץ ישראל להיות בהקמת המצבה של סבי הגאון הצדיק רבי יחזקאל בן ר' יצחק איזיק זכותו יגן עלינו. היומא דהלולא הנה בשבת קדש פרשת שמני-פרה (כ"ג אדר ב) הקמת המצבה התקיימה ביום ראשון השבוע.

הצטרפו שלושים בחורים. יצאנו לדרך ביום שלישי בלילה בשעה שתים עשרה, התפללתי ערבית בשדה התעופה. הנסיעה הייתה מאד טובה, קדם ישנתי קצת, אחר כך כתבתי קצת מכתבים ולאחר מכן למדתי את השעורים שלי. התפללתי שחרית במטוס.

הגענו אחרי הצהריים בשעה ארבע ושלושים. התפללנו מנחה בשדה התעופה, משם נסענו לבני ברק. הלכתי למקוה. כמה אברכים מהחבורה בבני ברק המתינו לי, הם כל כך שמחו, הם ברכו בשם ומלכות "שהחינו וקיימנו וגו'", כפי ההלכה (שלחן ערוך ארח חיים סימן רכה, סעיף א), כשפוגשים חבר שכבר לא ראו הרבה זמן, מתגעגעים ושמחים - עושים "שהחינו".

משם נסעתי לאולם בבני ברק, אנשי שלומנו התכנסו, מאות יהודים, לסעודת ההלולא של הצדיק הקדוש רבי אלימלך מליזענסק זכותו יגן עלינו; מוהרא"ש הנה עושה סעודת הלולא ביום הזה.

התפללנו ערבית ונטלו ידים לסעודה, אנשי שלומנו עברו ללחיצת יד. אתה לא יכול לתאר לעצמך מה הלך שם, אנשים היו אסירי תודה על החיים שלהם; כמה שאכתב לך לא תוכל לתאר לעצמך שזה אכן כך. תשאל את הבחורים, הם יספרו לך, או תשאל את איזיק ראטה, הוא גם הגיע, גם המנהל

אברהם משה הצטרף וארי וברמן. אכלתי חלה, יותר מזה לא היה שף לאכל, ללחץ יד לכל כף הרבה אנשים ורק לומר להם "שלום" - לקח שעתים. הגבאים מירושלים ארגנו סעודה עשירה, ממש כמו חתונה, הגישו סעודה ראויה כיד המלך. השמחה הייתה עד אין לשער; אנשי שלומנו נגנו ושרו. התחילו את הדרשה עם סיום הש"ס; הילד הנחמד שמעון פרנקל גרו יאיר, בנו של הגבאי בירושלים יצחק שמואל - סיים את כל ש"ס תלמוד בבלי. אנשים לא הצליחו לעכל את מראה עיניהם, ילד צעיר מסיים את כל הש"ס! הפנים שלו זרחו, ראו מה שרבנו אמר: "מי שמסיים ש"ס ממשיך עליו צלם אלקים".

דברנו מגדלותו של רבי חיים קניבסקי זכר צדיק לברכה. הוא זכה להגיע לדרגה כזו רק בזכות שהוא למד על פי סדר דרך ה'תלמוד של רבנו (כמבאר בשיחות הר"ן, סימן עו), הוא התחיל ללמד בגרסא עד שהתקיים "וממילא יבין". רבנו אומר (שם): "אין צריכין בלמוד רק האמירה לבד, לומר הדברים כסדר, וממילא יבין".

דברנו על המעלה של לאהב אחד את השני. מוהרא"ש מספר, הצדיק הקדוש רבי זושא זכותו יגן עלינו שאל את אחיו, הצדיק הקדוש רבי אלימלך זכותו יגן עלינו: "אחי, תגלה לי את הסוד, מהו הכח של המופתים שלך? קורים אצלך מופתים, מתחוללים כאלו דברים", אז הוא אמר: "אחי, הכנסתי אהבה חזקה בין התלמידים שלי, כלם מאד אוהבים אחד את השני, זה הסוד"; אמר רבי זושא: "אם כן אני כבר מבין הכל, אם יש אהבה - יש נסים וישועות".

אני כותב לך רק ראשי פרקים, את השעור כולו אתה יכול לשמע בקו. עוד דברנו שיש אנשים שבאים להיכל הקדש כי הם מחפשים לברח מהבעיות שלהם, אחר כך הם מתאכזבים כשהם רואים בעיות. אבל כשבאים להיכל הקדש כדי להתרפאות, לא בורחים מאף אחד, מחפשים רק את

העצות של רבנו ז"ל, מחפשים קצת אור רענן לנשימה - אז לא כוועסים על שום דבר, לא מחפשים חסרונות אצל אחרים, במקום לחפש מה לתקן אצל אחרים - האדם מתקן את עצמו; אלה לא עוזבים, אלה נשארים במשך כל החיים אצל הצדיק, בעולם הזה ובעולם הבא. מי שבא מתוך פונה לברח מהקהלה שלו, מהבעיות - הוא ימשיך לברח מהיכל הקדש, כי בכל מקום יש בעיות; כל זמן שאנחנו בגלות כל אחד מלא בחסרונות, ואם אדם מחפש רק שלמות - הוא לא מוצא את מקומו, עד שהוא בורח מעצמו, היא סובל מהקללה של קיין "נע ונד תהיה בארץ" (בראשית ד, יב), הוא מגדה מהחיים; רק מי שמחפש דרך 'לעצמו' לחיות, דרך 'עבור עצמו' להתקרב אל השם יתברך, דרך 'עבור עצמו' לדעת איך לחיות עם אשה וילדים, דרך 'עבור עצמו' ללמד - הוא נשאר קשור אל הצדיק.

רקדו ולא נתנו לי לנשם; אתה לא יכול לתאר לעצמך את השמחה של המקרבים החדשים שנושמים את הדרשות, נושמים את המכתבים; הם מצפים להתראות ושיוכלו להגיד רק את המלה היחידה: "תודה על החיים שלי!"

אמי מתקשרת אלי, היא אומרת לי: "אני שומעת שאתה בכני ברק, אני רוצה לבקש ממך שתגש לתתנה" תתנה של בן דודי, נכד של אח אמי, הרב ר' שמואל טיטלבוים גרו יאיר, הוא חסיד ברסלב, הוא מאד חזק אותי בכל השנים. בתקופה של הרדיפות הוא תמיד אמר לי: "אחי חזק ואחז עצמך!" רבנו ז"ל אומר (לקוטי מוהר"ן חלק ב', סימן מח): "שמענו מצדיק אמתי שאמר, שאלו היה אומר לו אחד, יהיה מי שיהיה, בעת שעסק בעבודת השם בתחלתו 'אחי, חזק ואחז עצמך', הייתי רץ ומזדרז מאד בעבודתו יתברך".

גם המתן, בן דודי נצח אותי מאד וחזק אותי פעם מאד. בשנה הראשונה שפתחנו את הישיבה, שנת תשס"ט - היו עלי רדיפות נוראות, אתה בודאי זוכר את זה, גם אותך רדפו אז. אז הוא עלה לישיבה בחכמה; צריכים

לדעת איך לחזק... הוא שואל אותי בפנים רציניות: "אתה יודע מה קורה?" אני מסתפל עליו, אני שואל אותו: "מה אתה מתכוון לשאל?" והוא שוב שואל אותי: "אתה יודע מה קורה? אתה יודע מי מנהל את המלחמה נגד הישיבה?" אני אומר לו: "כן", ואני מתחיל לפרט לו כמה שמות, ... ו... ועוד; והוא אומר לי: "אתה יודע מי עומד מאחוריהם?" אז אני אומר לו בבקלה: "לא!" והוא אומר לי: "זאת הבעיה שלך! אתה לא יודע מה קורה", הוא מותח אותי, אני נהיה מסקרן יותר ויותר... הוא מתכופף ואומר לי בשקט באזן: "הקדוש ברוך הוא..." הוא כל כך חזק אותי, עד היום אני זוכר את זה. גם ר' נפתלי לייבוביץ, מי שכתב את חדושי התורה של הרבי מסאטמער - הגיע אלי, הוא מאד חזק אותי, הוא אומר לי אז: "יש לי מנהג, איפה שיש יהודי שהוא נרדף - אני הולך לחזק אותו"; הוא גם עבר רדיפות נוראיות כשאח שלו התחיל לחזק יהודים.

מענין, שבשנה שעברה - בדיוק לפני שנה - כשעברנו את הפרשיה עם החתנות, בחול המועד פסח, מתקשר אלי אח שלו האדמו"ר מניקלשבורג שליט"א, הוא מאד חזק אותי, לא סתם אומר "תתחזק", אלא בחכמה. הוא שואל אותי כמה בתמימות אם אני יודע את המראה מקום של איזו שיחה של רבנו, הוא מחפש את המראה מקום של השיחה הנ"ל, מה שרבנו אומר, שאם מישוהו הנה אומר לו 'אחי חזק' זה הנה עוזר לו מאד, אני מיד עונה לו: "זה תורה בלקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן מ"ח", והוא שואל אותי בחכמה: "אתה בטוח? אולי אתה יכול לפתח לקוטי מוהר"ן ולנודא שזה כתוב שם?" אני פותח לקוטי מוהר"ן ואני אומר לאדמו"ר מניקלשבורג ממונסי: "כן", והוא אומר לי: "לכן התקשרתי אליך, אני יודע שאתה עובר פעת זמנים קשים, ואני רוצה לומר לך 'אחי, חזק ואחז עצמך'; אני חייב לומר לך, כל כך התחזקתי, הוא מאד חזק אותי.

גם התקשר אלי בשנה שעברה בערב פסח האדמו"ר מלעלוב מבורו פארק, יצאה אז שמועה שהכניסו אותי לפלא בגלל החתנות. הוא מתקשר

אלי ושואל אותי: "מה שלום פרופסור פרייליך?" אני אומר לו: "אני לא מכיר אותך" והוא שואל אותי: "מה זאת אומרת, אתה לא מכיר את הפרופסור הגדול? מי מטפל בפרשיה שלך?" הוא אומר לי: "פרופסור פרייליך זה 'להיות בשמחה', אם האדם שמח הוא יוצא מכל הקשיים"; הוא מאד חזק אותי.

פגשתי את אמא שלי בכתנה, גם ראיתי את אבא שלך בכתנה וברכתי אותו לשלום. רקדתי והתבודדתי היטב, רבנו אומר (לקוטי מוהר"ן חלק א', סימן קע"ח) בשעת חתנה יוצא כל הרע, אפשר להתודות כהוגן.

משם הלכתי לבית המדרש החדש "היכל הקדש" בבני ברק; מה שקורה שם - אי אפשר לעלות על גבי הכתב על זה... אש! דברתי אתם, מרגישים שם רעננות, כזאת אש, כזאת התלהבות אל רבנו; כלם עוסקים בהפצה, מקטן ועד גדול, כלם מפיצים את הגליונות, עצתו אמונה - בהתחדשות, בשמחה.

הבחורים ישנו בנפרד במלון בירושלים, לי היתה דירה בירושלים. הגבאים המסורים מירושלים דאגו כל כך יפה להפל, בכזו לכביות ורחבות. ביום חמישי בבקר טבלתי במקוה זופניק, התפללנו כלנו יחד בבית המדרש היכל הקדש בירושלים, ברחוב רבי נחמן מברסלב, כזה אור היום והנח... שם מרגישים את הדבורים של רבנו (חיי מוהר"ן, סימן רצ"ב): "העולם ראוי שיתמהו עצמן על האהבה שבינינו", יש שם אהבה, אין שם לצים; המלים שפתובות על בית המדרש: "היכל הקדש", "מוהרא"ש", "ראש הישיבה" - מגרשות את כל הלצים והקלפות.

אחרי התפלה מסרתי שיחה, לא מסרתי את השיעור בדרך הגמרא. אנחנו אוהזים כעת במסכת יבמות, יותר קל לי ללמד את זה עם לוח, כשאני נותן דגמאות של ראובן, שמעון וכו'; למדנו "הנהגות האדם" של הצדיק הקדוש רבי אלימלך זכותו יגן עלינו, אות א.

הלכתי לתלמוד תורה החדש, "תלמוד תורה היכל הקדש ירושלים", אה איזה אור יש שם! התלמוד תורה נמצא במאה שערים, בבית של שמעון עוזר פערל גרו יאיר, אצלם בבית התחיל הבית מדרש, גם ההדפסה נמצאת אצלם בבית; יש להם מכונת דפוס גדולה בבית, הם מדפיסים בכל שבוע את הקנטרסים עצתו אמונה ואת כל הגליונות לאלפים, הם גם מתרגמים את המכתבים ללשון הקדש, אם יצא לה להיות בירושלים אני רוצה שתעשה אתם הכרות, הם אנשים יקרים, אנשים טובים.

אני לא מבקש את זה רק ממך, אני מבקש את זה כל הזמן מפל התלמידים; שישמרו על קשר קרוב, שיתידדו אחד עם השני. היכל הקדש זה לא חברה, היכל הקדש זה משפחה גדולה, צריכים לשמור על קשר קרוב אחד עם השני.

נחזר לענייננו, בחזרה לתלמוד תורה; המלמד הוא יהושע רבינוביץ גרו יאיר, תלמיד הישיבה, הוא למד כאן לא בשנים שלך, בשנים יותר מאתרות. מלמד יוצא דפן, הוא מכניס בילדים אמונה ויראת שמים, הילדים חיים עם אמונה, הם חיים עם הקדוש ברוך הוא. הילדים חיים עם תפלה; שאלתי את הילדים: "למי יש ספור תפלה לספר?" הילדים ספרו ספורים נפלאים מחיי היום יום שלהם, איך הם מבקשים מהשם יתברך על כל צעד ושעל ורואים בחוש איך הם נענים על כל דבר.

כך גשם חזק מאד ביום חמישי בירושלים, היו גם רוחות חזקות, זה הקשה על הנסיעה עם הבחורים.

אכלנו ארוחת בקר בבית המדרש, אחר כך יצאנו לנסיעה למקומות הקדושים; נסעתי ביחד עם הבחורים באוטובוס גדול, רציתי לנסע ביחד אתם כדי שנוכל לשוחח בדרך על גדלותם של הצדיקים.

נסענו לקבר שמואל הנביא, התחלנו את ספר התהלים עד פרק יא והתבודדנו. מהר הגיעו עוד בחורים מארץ ישראל, מקרבים חדשים,

ואברכים. שרנו מעל המערה את השיר: "איך דארף נישט קיינעם, איך דארף נישט די וועלט, איך דארף נישט יענע וועלט, נאר דיר באשעפער אליינס". בתרגום "אני לא צריך אף אחד, אני לא צריך את העולם הזה, אני לא צריך את העולם הבא, רק אותך השם לבד".

משם נסענו לחברון למערת המכפלה, הדרך התארכה מעבר למתכנן, ירד גשם ולעפות.

התפללנו מנחה במערת המכפלה, ואמרנו תהלים עד פֶּרֶק כא. שרנו שם את המלים של התפלה של ר' אלימלך זכותו יגן עלינו, מתפלה קדם התפלה: "ותשפיע רוח קדשך עלינו, שנהיה דבקים בך, ושנשתוקק תמיד אליך, יותר ויותר, וממדרגה למדרגה תעלנו, שנזכה לבוא למעלת אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב".

היתה לי התעוררות גדולה מזה, ההשגה של הצדיקים לבקש על דבר כל כך גדול; לזכות לדבקות של האבות הקדושים.

מענין, שבאותה תפלה מבקשים: "ותשמרנו מן הפניות והגאות ומן הפעם והקפדנות והעצבות והרכילות ושאר מדות רעות", מפרטים מדות רעות מאד, ושורה אחר כך כבר מבקשים על דברים גדולים; רואים מזה שאי אפשר לומר שאנחנו רחוקים מהדברים האלו, ואנחנו מלאים במדות רעות; לא, אפלו שהאדם רחוק מהקדשה - גם הוא צריך להשתוקק לבוא למעלת אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב.

שרנו עד שהמשטרה הגיעה ואמרה שאי אפשר לשיר עם מוזיקה (אזיק ראטה מויליאמסבורג הביא אתו כנור והוא נגן). עשינו רקוד, היו שם רגשות מערבים; בהתעוררות ובלב מלא שמחה.

משם נסענו לקבר רחל אמנו, אמרנו תהלים עד פֶּרֶק ל"א. שם יכלתי קצת לפתח את הלב בהתבודדות, התפללתי עבורך ועבור כל החברים והתמידים.

משם נסענו להר הזיתים לאור החיים הקדוש זכותו יגן עלינו, הבחורים לא רצו לרדת מהאוטובוס, היה גשם כל כך חזק, אין שם אהל; למעשה רב הבחורים פן הגיעו.

בירידה לציון ראינו את יד אבשלום, ספרתי להם את הספור של היד השבורה. מוהרא"ש מספר, כשהמלך נפולאון עלה לארץ ישראל והוא ראה את יד אבשלום הוא שאל מה זה, כשאמרו לו שאבשלום הקים את זה הוא אמר: "יד שהפתה לאבא אסור שתשארו", הוא צנה שישברו את זה, היום רואים רק את הבגין אבל היד קטועה.

היתה לי שם התעוררות, לא הייתי הרבה זמן בציון, ירד גשם, כלם נרטבו; לי הביאו מטריה, אבל לא רציתי שאחרים ירטבו. טמון שם גם הצדיק הקדוש רבי שלום שרעבי זכותו יגן עלינו, הרש"ש; הייתי צריך לקצר גם שם מפאת הגשם.

משם נסענו לקבר שמעון הצדיק, התפללנו שם ערבית, אמרנו תהלים עד פרק מא ועשינו התבודדות טובה. גם שם עברתי על כל השמות. האברך שבתי מרקוס גרו יאיר דואג לשלח לי בכל פעם קויטל עם כל השמות של הקהלה.

שם מישוהו פתח את מערת הסנהדרין, ירדנו לתוף המערה ושרנו ניגוני התעוררות. האברך שפתח את המערה כבד אותי להדליק שם את הנר תמיד. התפללתי בשעה שהדלקתי את נר התמיד על עם ישראל, שינצלו משמד. רבנו אומר (ספר המדות אות נר תמיד חלק ב', סימן א): "בזכות נר תמיד הדולקים בשמן זית, נצולין מגזרת שמד".

משם כבר לא נסעתי עם האוטובוס, הבחורים הלכו לאכל ארוחת ערב בבית המדרש בירושלים, משם הם הלכו לישן במלון.

אני נסעתי לברכפלד, מה שקורה בברכפלד... מצטרפים מקרבים חדשים, אי אפשר להסביר מה שקורה בארץ ישראל, בכל עיר מתקרבים

בחורים ואברכים חשובים משלנו אל רבנו. בכרכפלד פתחו עכשיו בית מדרש היכל הקדוש, מאד רצייתי ללכת לשם לקביעת מזוזה, חשבתי שהשעור יהיה בבית המדרש, למעשה הם שכרו אולם, הייתי מאד מתש, בקשי היה לי כח, לכן הלכתי רק לאולם.

דברנו משבת פרה, אפילו מי שנטמא בטמאת מת, אבי אבות הטמאה, אם הולכים לפהן, הולכים לצדיק - זוכים להטהר. הצדיק יכול לטהר כל אחד, אפילו אדם שנפל לכל הטמאות, לכל הזהמות רחמנא לצלן, אם מציתים לעצות של הצדיק זוכים להטהר. כדאי שתשמע את השעורים, כל השעורים מחיים ומחזקים, אבל השעורים בארץ ישראל - הם עוד יותר, כפי שרבנו אומר שהדבורים יוצאים לפי השומעים; שם באים מאזינים כל כף רעבים וצמאים, לכן הדבורים שונים לגמרי.

למעשה לא הלכתי לבית המדרש לקבע מזוזה, הייתי מאד מתש, אני מקנה שהם לא כועסים עלי, הם לא יודעים כמה חלש הייתי אז. השעורים נאמרים בכזו עוצמה, אי אפשר לדמין שלפני השעור ממש לא יכולתי לזוז, תעשה בעצמך חשבון מכל מה שכתוב במכתב עד עכשיו, וכל זה בדיוק ביום שהגעתי לארץ ישראל, ולא את הכל אפשר אפילו לכתב; עוד אשלים, בעזרת השם עוד אהיה אצלם.

ביום ששי בבקר התפללתי בבית מדרשינו בירושלים, תכננו לנסע מיד אחרי שחרית לגליל, ליבנאל - לומר את כל ספר התהלים עם הבחורים, אבל ירד גשם מאד חזק ובציונו של מוהרא"ש ביבנאל שכרו את הקירות, יש שם רק גג ויש שם רוחות עזות, יהיה מאד קשה לבחורים לומר את ספר התהלים, חשבנו לנסע למקומות הקדושים סגורים, אבל גם התכנית הזאת נהרסה פי היה בירושלים מרתון, היה מרוץ, הפבישים היו סגורים; האוטובוס היה בצד אחד והבחורים - בצד השני, עברו כמה שעות עד שיכלו להגיע אחד לשני... אכלתי ארוחת בקר בבית המדרש, אחר כך נסענו ביחד, נסעתי

באוטובוס, נסענו דרך כביש 90, דרך מדהימה; נוף נפלא, הרים נהדרים; נפלאות הכנרת, אני תמיד נוסע בדרך הזו.

עצרנו לאכל ארוחת בקר עם הבחורים, לא קנינו חס ושלום שום דבר בדרך, השנה היא שנת שמטה, וצריכים מאד להזהר עם כל הפרות והירקות. לקחנו אתנו אכל מירושלים עם ההכשר הכי טוב.

נסענו לטבריה לקבר רבי מאיר בעל הנס, לא אמרתי שם תהלים, השעה התארכה והזדרזתי להגיע למירון, התפללתי קצת באידיש.

משם נסענו לצפת לטבל במקנה האריז"ל, הבחורים עוד לא רגילים לדברים האלו, מקנה קר, בלי מנג'ת; בקשתי מהם מאד שייטבלו, רב הבחורים טבלו, לכמה בחורים לא היה את השכל, הם לא רצו להתרטב, להתלבש. משם נסענו למירון.

אברהם רוטמאן, אחד מהגבאים בירושלים הכין לנו דירה לכל הבחורים עם אכל ביתי טרי, אשתו בשלה הכל, יכלתי ללכת לנוח לשעה אחת לכבוד שבת.

הלכתי לאבי שליט"א לברך אותו לשלום, גם לאמי, אמי הדליקה אז את הנרות, אחרי הדלקת הנרות ברכתי אותה בשבת שלום, הם מאד שמחו. אמרתי שיר השירים, אבי בקש שאשב לידו. אבי שליט"א התפלל מנחה, התבודדתי. אחרי מנחה עלינו לציון להתפלל קבלת שבת, בקשתי הרבה מאד, כמעט במשך כל התפלה - על שמחה, לא הייתי בשמחה; יכול להיות מרוב תשישות, בשל חסר שנה של כמה ימים, בקשתי ובקשתי: "השם תשמח אותי, תן לי מוח ממשכה".

לפני לכה דודי אבי שליט"א דבר בציון כמה דקות. אבי דבר על הגדולה של להיות אצל רבי שמעון על שבת פרה. בתוך הדברים הוא אמר בשם רבי נתן קטע מלקוטי הלכות (יורה דעה הלכות בשר וחלב הלכה ה, אות כד), רבי נתן אומר שהענין של פרה אדמה זה חדוש גדול, כי כל הקרבנות מקריבים וקוא בבית

המקדש מבפנים, ופְּרָה אֲדָמָה עוֹשִׂים דְּוָקָא בְּחוּץ, כָּל מַעֲשֵׂיָהּ מִבְּחוּץ; פְּרָה אֲדָמָה זֶה כָּאֵלוֹ הַשְּׂגוֹת גְּבוּהוֹת – שְׂאֲנַחְנוּ בְּכֻלָּל לֹא יְכוּלִים לְהַשִּׁיג, וְרַק כֶּף אֲנַחְנוּ יְכוּלִים לְהִטְהַר מֵאֲבֵי אַבוֹת הַטְּמֵאָה; בְּעֵינֵי זֶה הִיָּה פְּלֵא, עוֹד לֹא שְׂמַעְתִּי מֵאֲבֵי שְׁלִיט"א שְׂיֵאמֶר בְּדַרְשָׁה בְּשֵׁם רַבִּי נִתֵּן הַקְּדוּשָׁה.

רְקֻדְנוּ לִפְנֵי כְּגוֹנָא אֶת הַשִּׁיר בֵּר יוֹחָאֵי כְּמִנְהַג מִירוּן. בְּמִירוּן רוֹקְדִים בְּכָל שַׁבַּת אַחֲרֵי קִדִּישׁ לִפְנֵי כְּגוֹנָא "בֵּר יוֹחָאֵי" וְ"אֲמַר רַבִּי עֲקִיבָא"; זֶה הִיָּה מְאֹד יָפָה.

אַחֲרֵי הַתְּפִלָּה אֲמַרְנוּ אֶת הַזִּהָר שֶׁל הַמַּעֲלָה שֶׁל סְעוּדַת לֵיל שַׁבַּת. אֲבֵי עָלָה לְצִיּוּנוֹ שֶׁל סָבִי. זֶה הִיָּה פְּלֵא בְּעֵינֵי, בְּשַׁבַּת הָרִי לֹא הוֹלְכִים לְצִיּוּנִים. שְׂאֲלַתִּי אוֹתוֹ, וְהוּא אָמַר לִי שֶׁהוּא בָּרַר אֶת זֶה וְכָתַב עַל זֶה תְּשׁוּבָה. הִלְכְּתִי אִתּוֹ, הוּא אָמַר שֶׁם פֶּרַק בְּמָה מְדַלִּיקִין, שֶׁר נִגּוּן וְאֲמַר קִדִּישׁ. הַסְּעוּדָה הִיָּתָה לְמִטָּה בְּדִירָה שֶׁל אֲבֵי, הִגִּיעוּ הַרְבֵּה מְאֹד אוֹרְחִים מִקְּאָרְלִסְבוּרְג לְכַבוֹד יוֹם הַהִלּוּלָה הָרֵאשׁוֹן.

הַבְּחוּרִים אָכְלוּ בְּנִפְרָד, אֲבָרְהֶם רוּטְמָן גִּרוֹ יָאִיר אַרְגָּן סְעוּדוֹת עֲשִׂירוֹת לַבְּחוּרִים בְּדִירָה שְׁלֵהֶם, אֲנִי אֲכַלְתִּי אֶצֶל אֲבֵי. אָבָא שְׁלִי כִּבְד אוֹתִי לְדַבֵּר, אֲכַתֵּב לְךָ בְּקִצּוֹר אֶת תַּכְּן הַדְּבָרִים:

חֲכַמֵּינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה אוֹמְרִים (יְרוּשְׁלָמֵי שְׁקָלִים ב, ה): "אֵין עוֹשִׂין נִפְשׁוֹת לְצַדִּיקִים", לֹא עוֹשִׂים מַצָּבָה לְצַדִּיקִים, "דְּבִרְיָהֶם הֵן הֵן זְכוּרוֹנָן", הַדְּבוּרִים שְׁלֵהֶם – זֶה מָה שְׂגוּרִם שְׂיִזְכְּרוּ אוֹתָם; אֵין הַכְּוִנָּה שְׁלֹא יַעֲשׂוּ מַצָּבָה, אֶלֶּא הַחֲכָמִים אוֹמְרִים שְׂאֲנַחְנוּ לֹא יְכוּלִים לְפִטֵּר אֶת עַצְמָנוּ בְּזֶה שְׂמַקְיָמִים מַצָּבָה. אֶצֶל סְתָם נִפְטֵר אֵין מַשְׁהוּ אַחַר לַעֲשׂוֹת, אֲזוּ עוֹשִׂים עֵסֶק מִהַקְּמַת הַמַּצָּבָה, אֲבָל אֶצֶל צַדִּיק הַעֲקָר הוּא שְׂיִלְמָדוּ מְדַרְכֵּיו אֵיךְ לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם, שְׂיִלְכוּ בְּדַרְכֵּיו – דְּבִרְיָהֶם הֵן הֵן זְכוּרוֹנָן.

מוֹרֵי וְרַבּוֹתֵי, הַתְּכַנְסָנוּ בְּמִירוּן בְּשַׁבַּת פְּרֻשַׁת פְּרָה, כ"ג אָדָר, יוֹם הַהִלּוּלָה הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַסַּפָּא זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, הוֹלְכִים לְהַקִּים אֶת הַמַּצָּבָה, זֶה לֹא מִסְפִּיק,

כל אחד צריך לקחת משהו מפנה אדם כה גדול; מנהג טוב, קבלה טובה. אחד מהדברים הטובים שצריכים ללמד ממנו זה להיות חזק כמו סלע - כשה מגיע לעבודת השם.

סבי זכרוננו לברכה לא עזב את עבודת השם שלו אפילו כשכלם חלקו עליו, כלם דברו עליו. היו זמנים שרדפו אותו מאד, עמדו מחוץ לבית מדרשו עם מצלמה ומי שנכנס אליו סלקו את ילדיו מהמסודות והציקו לו עד שלקחו מסבא שלי את כל המתפללים, הוא נשאר בלי מנין. הייתי עומד בחוץ בכל תפלה במשך כמה שנים לקרא לאנשים להשלים מנין - ובכל זאת הוא לא עזב את התורה והתפלה שלו, והדבקות בה.

רואים בפרשת שמיני את שני הסימנים של דג טהור (ויקרא יא, ט): "את זה תאכלו מכל אשר במים, כל אשר לו סנפיר וקשקשת", דג שיש לו סנפיר וקשקשת - הוא דג טהור; דג מרמז על הצדיק, שני הדברים האלו הופכים אותו לצדיק, יש לו סנפיר - הוא שוחה, הוא הולך נגד הזרם, הוא שוחה במים בלי לעצור, יש לו גם קשקשת - זה שריון, הוא לא נעצר כשפוגעים בו, רודפים אותו ומבזים אותו; הוא עובד את השם.

ספרתי הרבה דברים יפים שראיתי אצל סבי, הרי זכיתי לשמש אותו למעלה מעשר שנים, בשנים שאף אחד לא הגיע, בשנים שלצעגו ממנו - זכיתי לקבל כל כך הרבה קדשה, טהרה ויראת שמים.

אני מתש מהנסיעה, אין לי כח לכתב מכתבים ארכים; אני כותב לך רק בקצור מה הנה בנסיעה.

השומעים מאד נהנו, הם לא רגילים לשמוע שפה כזו; בדרך כלל כשמדברים - אומרים דברי תורה יפים וכו', כעת הם שמעו קצת למעשה.

שחרית התפללנו אצל אבי שליט"א, הוא התפלל את כל התפלות לפני העמוד, יום ההולולא היה בו ביום. יכלתי לבכות היטב בתפלה מתחת לטלית שלי. רבנו נתן לנו את העצה הזאת, לעשות התבודדות מתחת לטלית; תנסה

את זה. כל השבוע אתה פנוראה ממחר לעבודה, אבל בשבת בבקר אין לאן לרוץ, תוריד את הטלית מעבר לעינך עד אחרי הפה, ותשפך את הלב.

בדרך כלל בעלי התפלות מאריכים את התפלה מברכת יוצר; "כלם אהובים...", "את שם...", "והאופנים..."; אז תתפלל בעצמך עד - נניח - קריאת שמע, שם תעצר ותשוחח אל השם יתברך. תספר לו עד כמה אתה רוצה להיות טוב וכמה זמן אתה כבר מחכה להיות צדיק, אל תפחד לבכות, אף אחד לא שומע אותך מחוץ לטלית, אתה תרגיש טעם גן עדן בזה העולם. אחר כך בנקדישך, בממקומך מלכנו תופיע - תשפך את לבך; תצעק: "אבא, מתי תמלך בציון, מתי כבר תמלך על העולם? כבר לא יהיו עסוקים כל אחד עם השטויות שלו", תצעק ותבכה: "תתגדל ותתקדש בתוך ירושלים עירך, אבא יקר, אני רוצה לחשב ממך תמיד, אני רוצה להיות דבוק אליך, אני רוצה רק אותך".

אחי, מי שירדע קצת מהעצות של רבנו, מהעצה של התבודדות - כל כך טוב לו, טוב לו ברוחניות וטוב לו בגשמיות, לא מתעצבנים מכלום, מתבודדים כל הזמן, החיים נהפכים להיות מתוקים כמו סוכר. עליתי לתורה.

את הסעודה אכלתי אצל אבי שליט"א. אחרי הסעודה הלכתי אל הבחורים לדיירה שלהם, שרנו קצת שירים, אכלנו קצת לכבוד שבת ודברנו קצת דברי התחזקות. היו שם בחורים יקרים מארץ ישראל, אחד מהבחורים שאל אותי איך יכולים להתחזק מעמד ולא לפל, הוא ממש בכה שאתן לו דרך להיות חזק.

מזה נהייתה שיחה יפה, דברנו מהדבורים של רבנו (עין לקוטי מוהר"ן חלק א', סימן רמ"ט), שאדם חזק הוא לא מי שלא נופל, אדם חזק הוא מי שקם. להקדוש ברוך הוא יש כל כך הרבה מלאכים בשמים שעובדים אותו בהתלהבות ואש בלי נפילות, בלי לפל. הקדוש ברוך הוא ברא אותנו, הוא רוצה לראות שאנשים שנופלים - מתרוממים, זו הגבורה הכי גדולה.

חַכְמֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה אוֹמְרִים (אבות ד, א): "אֵינְהוּ גְבוּר? הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ", גְבוּר הוּא מִי שֶׁלֹּא מְצִיט לַיִצָר הָרַע; לֹא כְתוּב שֶׁגְבוּר הוּא מִי שֶׁלֹּא נּוֹפֵל, גְבוּר הוּא מִי שֶׁלֹּא מִקְשִׁיב לַיִצָר הָרַע שְׁמִסִּית אֶת הָאָדָם 'אֶתָּה כָּבֵר אָבוּד'.

הֶלְכְנוּ לְטִיֵל עִם חֶלֶק מֵהַבְּחוּרִים בְּמַעְלָה הֵהָר לִיד קֶבֶר רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדֵּלָר, לֹא נִגְשָׁנוּ לַצִּיּוֹן, הֵרָאִיתִי לַבְּחוּרִים אֶת הַמַּעְרָה לִיד הַצִּיּוֹן, שֶׁשֵּׁם הוּא הִיָּה מְעַבֵּד אֶת הָעוֹר כְּדֵי לַעֲשׂוֹת נַעֲלִים.

הֵרָאִיתִי לָהֶם אֶת הֵהָר שְׁמֹמּוּל, שֶׁם נִמְצָא קֶבֶר שְׁמַאי הַזִּנְקָן, שׁוֹחֲחָנוּ עַל מֵה שְׂרַבִּי נִתָּן סֵפֶר (שְׁבַחֵי הַר"ן, סִימָן י"ט), כְּשֶׁרַבְּנוּ הִיָּה בְּמִירוֹן הוּא הֶלֶךְ לְקֶבֶר שֶׁל שְׁמַאי הַזִּנְקָן, רַבְּנוּ הַתְּעַצֵּב, רַבְּנוּ אָמַר שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לְמָה זֶה קָרָה, אָבָל הוּא לֹא סֵפֶר לְמָה זֶה קָרָה. עֲלִינוּ לְמַעְלָה, יֵשׁ שָׁם קִירוֹת מַאֲבָנִים, אוֹמְרִים שֶׁהִיָּה שָׁם בֵּית הַכְּנֶסֶת יֵשֵׁן, שׁוֹחֲחָנוּ שָׁם עַל סְפוּרֵי תְּפִלָּה, הִיָּה מְאֹד יָפָה.

מִנְחָה וּסְעוּדָה שְׁלִישִׁית הִתְקַיְּמוּ אֵצֶל אָבִי שְׁלִיט"א, אַחֲרֵי הַבְּדִלָּה דִּבְרַתִּי בְּאַרְיֵכוֹת עִם אָבִי. הִיָּתָה שָׁם הַדְּלָקָה וּסְעוּדַת מְלוּוָה מְלָכָה, אָבָל אֲנִי נֹסַעְתִּי לַצִּפֹּת, הִתְקַיְּמָה שָׁם מְלוּוָה מְלָכָה עִם אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מְצַפֵּת, חִיפָה וּטְבָרְיָה. שְׂרַתִּי זְמִירוֹת וְדִבְרַתִּי מִסְדֵּר דְּרָךְ הַלְמוּד (כְּמִבְּאֵר בְּשִׁיחוֹת הַר"ן, סִימָן עו). בְּחוּר סִיִּים שֶׁשָּׂה סְדָרֵי מִשְׁנָה, גַּם אֲנִי סִימַתִּי שֶׁשָּׂה סְדָרֵי מִשְׁנָה, אַחֲרַי כֶּן דִּבְרַתִּי עִם הַמְּלַמֵּד יְהוֹשֻׁעַ, הַמְּלַמֵּד בְּתַלְמוּד תּוֹרָה שְׁלָנוּ בִירוּשָׁלַיִם.

בְּיוֹם רֵאשׁוֹן בִּבְקָר הֶלְכְתִּי לְמִקְוֵה אֵצֶל אָבִי שְׁלִיט"א, שְׁחֲרִית הַתְּפִלָּלָתִי בְּצִיּוֹן. מְרַדְכֵי אֶהְרֵן הִילְפְרִין לָקַח אוֹתִי עִם רַכְבוֹ, הוּא גַם הִיָּה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל. הַבְּחוּרִים נִסְעוּ לְקֶבֶר רַבִּי יְהוּדָה בַּר אֵילְעִי, אֲמַרְנוּ שֶׁם תְּהִלִּים, וְשָׂרְנוּ שִׁירֵי הַתְּבוּדוֹת חֲמוֹת עַל שְׁדוּף, כְּמָה בְּחוּרִים כְּכוּ בְקוּל.

מִשָּׁם טַפְסָנוּ בְּמַעְלָה הֵהָר לְקֶבֶר רַבִּי כְּרוֹסְפֵדָאֵי הַתַּנָּא. רַבִּי נִתָּן כּוֹתֵב (שְׁבַחֵי הַר"ן, שָׁם), כְּשֶׁרַבְּנוּ הִיָּה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל הוּא טַפֵּס בְּלֵי הַחֲמוֹר בְּמַעְלָה הֵהָר לְקֶבֶר. אֲמַרְנוּ שֶׁם תְּהִלִּים וְשָׂרְנוּ שִׁירֵי הַתְּבוּדוֹת, אַחֲרַי כֶּן הֶלְכְנוּ לְקֶבֶר רַבִּי יוֹסִי סְרַגוּסִי. הֶלְכְנוּ לְקֶבֶר שֶׁל רַבִּי כְּרוֹסְפֵדָאֵי הָאֲמוּרָא וְאֵל הָאֲדָרְא. רְצִינוּ

לעלת לרפי טרפון, אבל הייתי צריך לחזור למירון להקמת המצבה, כבר הגיע הזמן - השעה אחת, חזרתי מהר למירון, הבחורים עוד לא היו במקוה, כשאני הלכתי להקמת המצבה - הם הלכו למקוה.

אבי שליט"א בקש ממני שאמר את מזמורי התהלים, יצא בדיוק שהסטנדר והרמקול עמדו על החלקה ששמורה למשפחה שלי. אמרתי את מזמורי התהלים בהתעוררות גדולה, אחר כך אבי שליט"א אמר דברי הספד, ועוד שלושה רבנים. בשעת הדרשות התבודדתי, אמרתי לעצמי דברי מוסר 'תראה איפה אתה הולך לשכב, מה תענה לבית דין של מעלה?' התביישתי מאד עד שחזרתי בתשובה. סימתי להגיד עוד פרקי תהלים; פרק קיט - את השם יחזקאל בן יצחק איזיק, נשמה, מצבה. אבי אמר קדיש והקימו את המצבה, אמרתי את הפסוקים ואת קל מלא רחמים, נפרדתי מסבא שלי ויבדל לחיים מאבא שלי.

משם נסענו ליבנאל, הראיתי לבחורים את בית הכנסת הגדול שמוהרא"ש בנה בטפת דמו האחרונה, במסירות נפש. שם ביבנאל יש רב מטעם המדינה הציונית, קל ופוחז, חוטה ומחטיא; מי שרואה אותו חושב שהוא רב, הוא לובש קפוט, עם זקן לבן, אבל הוא הכשיל את יהודי יבנאל בכל העברות, במשך שנים הוא נתן הכשר למקוה טהרה, בשעה שהאוצר היה ריק, כלם טבלו באמבטיה, ועוד עשרות דברים. הוא עשה את המנת למוהרא"ש, הוא הלשין על מוהרא"ש כל יום, יותר מעשרים שנה לקח למוהרא"ש לסיים את בית הכנסת. הלכנו לראות את האולם שמוהרא"ש בנה כדי שיוכלו לעשות חתנות לאנשי שלומנו בחנם וזה נעצר כשהרב ס.מ. הלשין.

משם עלינו לציזון, אמרנו תהלים ביחד, אמרתי לאט ובקול. הבה נקוה שעכשו שוב יתחילו לרוץ חתנים, שכל הבחורים יתחתנו.

מוהרא"ש הבטיח: "כל בחור ובחורה שיבואו ליבנאל ויאמרו את התהלים שם בציזון, הוא מבטיח שהוא לא ינוח".

היתה התעוררות גדולה שם, בחורים בכו היטב את לבם, בחורים בקשו ופעלו היטב. גם אני בקשתי קצת, כמה בקשות; העקר אמרתי שם מלים של תודה, הודיתי למוהרא"ש על שהוא האיר את עיני, על שהוא האיר את חיי. רצייתי לבקש וכו', אבל לא יכולתי להפסיק לומר: "תודה השם שאני יודע ממוהרא"ש".

ערכתי בקור בבית הדפוס החדש "עצתו אמונה" ביבנאל. היה נעים מאד לפגוש את האברכים מיבנאל שמדפיסים את הספרים והקונטרסים החדשים בכזו מסירות.

משם הלכתי לנואף נאכט (ברית יצחק) של חיים ישעיה דעפרים, תלמיד הישיבה. הוא מגיע מלונדון, אבא שלו התקרב לפני כמה שנים. הוא התחיל להדפיס את הספרים והגליונות בלונדון, האברך הזה בהיותו בחור היה מפיץ בלונדון גליונות, אחר כך הוא הגיע ללמד בישיבה. הוא חתן אצל הרב אלימלך שארף חתן רבי יצחק שליט"א.

שמחת הנואף נאכט התקיימה אצל רבי יצחק. קדם התפללנו מנחה וערבית, נכנסתי לרבי יצחק שליט"א לחדרו ודברתי אתו, אחר כך אכלתי משהו. כבר היה מאד מאחר, לא יכולתי להתעכב שם מידי הרבה פדי לא להפסיד את הטיסה.

היתה לי כזו שמחה לפגוש את רבי יצחק שליט"א. לפני שנים כשהיו מחלוקות בהיכל הקדש עלי, הגיעו אל מוהרא"ש עם לשון הרע עלי - הוא היה מהבודדים שחזקו אותי והוא הלך לדבר עם מוהרא"ש שהדברים לא נכונים, כבר הייתי כמה פעמים בארץ ישראל ולא אסתיע מלתא שנפגש. בשבילי זאת היתה שמחה גדולה, אני אוהב את תלמידי מוהרא"ש, אני אוהב יהודים פשרים, אני אוהב יהודים שדבוקים להשם ותברך, הלואי שאזכה להיות כמוהם.

איזיק ראטה לקח אותי לשדה התעופה.

פגשתי את אבא שלך בשדה התעופה, ברכתי אותו לשלום. יש לך אבא טוב, יהודי יקר, הוא מחזק כל כך הרבה יהודים. בכתנה בבני ברק רק נענעתי בראשי לאות שלום, עכשו נהנתי שיכלתי לדרוש בשלומו כראוי.

דע לך, מי שפועל עבור עם ישראל - צריכים להעריך אותו ולרומם אותו, זו טעות אפלו אצלנו, כששומעים על אחד שפועל עבור עם ישראל מזלזלים בו, זה לא צודק, כי היום זו שעת חרום, כל אחד צריך לעסק עם אחרים, לחזק אותם.

פגשתי שם את הגבאים מירושלים, קדם העברנו את המזודות, טעיתי, חשבתי שאנחנו נוסעים הביטה בשעה שתיים עשרה, אחר כך אומרים לי שנוסעים בשעה אחת, אז לא הייתי צריך למהר. דברנו כמה דברים חשובים לגבי התלמוד תורה בירושלים.

בדרך הביטה ישנתי כל הדרך.

שמוליק בלעדי המתין לי בשדה התעופה, הוא הביא אותי הביטה. דרשתי בשלומם של אשתי וילדי והלכתי למקנה והגעתי לישיבה.

בחסדי השם חזרתי לישיבה בבריאות, יעזר השם יתברך שכלנו נזקה לישועות ורפואות, ונזקה לאכל מקרבן הפסח.

אני מקנה שתוציא מהמכתב הזה שכל וחיזוק טוב ויפה למעשה.

...

